

rawa ranei te hua e puta mai : te nuinga he pirau he toto ranei. Ko nga waahi e ngau ana e kainga ana e nga ngarara nei kua tino rahirahi ara nga paatu o te whekau. Na konei kia tino tupato te whangai ki nga kai e he ana kei pakaru kua mate te tororo.

Nga Whakatupato mo te Katoa.

- (1) He whakama i nga kainga i roto me waho.
- (2) Nga aweawe katoa tahuna tanumia ranei.
- (3) Nga kai kohia ki roto o nga kapata whai taupoki; Kaua he kai e tu noaiho kia puehutia, a kia muia ranei e te ngaro.
- (4) Penei ano nga whakatupato mo te whare iti, kia whai taupoki a ruia hoki ki te pungarehu.

Ko te ngaro te kai mau mai i taua mate. Ka uru te ngaro ki roto i te koraha i a ia e kai ana a ka hiahia ki te rapu kinaki, na ka rere mai me ana waewae paru ki runga i o kai a ka paremo ranei ki nga mate kikino katoa. Ko nga tamariki kopu ngoikore e paangia wawetia.

No reira e te iwi i te nui o nga mate hou o te Pakeha e whiui nei i a tatou ko tona tino rongoa ko te whakatupato. Hanga kia pai nga kapata e rua—mo nga kai a mo te hamuti a kia pai hoki nga taupoki. Me tino motu hoki te koraha noaiho ki nga waahi katoa. Ko nga mea taea te hanga nga whare tahataha ma te wai e hari nga kino (water closet and septic tank) ka tino pai rawa tena.

Ko nga marae, pa nunui ranei me kaha ki te rapu tikanga e taea ai te whakatu i enei whare-paku-wai. (Septic tank system).

No reira i te wa e pangia ana te takiwa e enei mate rere me whakawhaiti nga huihuinga tangata, nga tangihanga, me nga haereere ki etahi atu takiwa marae. Mei kei te mate te whare kaua e haere ki nga kainga o etahi atu. Tonoa te rata, te naahi, te kai tiro tiro.

(5) Mo te mate o Waikato me Ngatiwhatua kua kitea ko tetahi putake na te meringi (water melons) ara te meringi e hokona mai ana i nga iwi ke o waho—Tainamana, Hinitu, Pakeha. No reira e nga iwi e nga hapu, kia tini haere ai tatou, kia kore ai tatou e matemate i nga tau e heke iho nei i tenei mate taurekareka, kaua tatou e kai i te meringi e hara an i a tatou ake na te Maori i whakato. Otira me ka tohe tonu ki te kai i aua meringi me matua horoi a waho ki te rongoa muriho, ki te wai-Maori, ka hari ai ki waho kia whitia e te ra, ka mutu ka hari ai ki te pataka. Kahore hoki tatou e ata horoi ana i waho i mu a o te kainga.

Nga Whakatupato mo te turoro.

- (1) Kia motuhake ki a ia o ana ipu kai katoa a nga mea katoa e pa ana mo te tiaki mona.